

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové a soudců Filipa Dienstbiera a Václava Štencla v právní věci žalobce: **V. Ch.**, zastoupený Mgr. Vratislavem Tauberem, advokátem, sídlem Lidická 960/81, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 2. 2025, č. j. OAM-1034/ZA/ZA11-P15-2023, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 9. 2025, č. j. 34 Az 10/2025-31,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 9. 2025, č. j. 34 Az 10/2025 - 31, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 2. 2025, č. j. OAM-1034/ZA/ZA11-P15-2023, **se ruší a věc se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti ve výši 18 405 Kč, a to do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce Mgr. Vratislava Taubera, advokáta.
- IV. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobce jako občan Ruské federace požádal o mezinárodní ochranu, neboť se obával, že by mohl být vyslán do války na Ukrajinu nebo uvězněn. Uvedl, že po zahájení války převážel humanitární pomoc na Ukrajinu, pomáhal ukrajinským uprchlíkům a podporoval činnost ukrajinské armády.

[2] Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žádost považoval za účelovou, neboť ji žalobce podal až poté, co ztratil oprávnění k pobytu na území České republiky. Dle žalovaného neexistovala ani přiměřená pravděpodobnost, že by jej ruské úřady při výkonu základní vojenské služby vyslaly do válečné oblasti, aniž by se stal profesionálním vojákem. Nedůvodnými žalovaný shledal i žalobcovy obavy ze zatčení či pronásledování v zemi původu z důvodu poskytování pomoci Ukrajině.

[3] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu, kterou Krajský soud v Brně v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. V odůvodnění rozsudku uvedl, že žalobci nelze vytýkat, že o mezinárodní ochranu nepožádal v roce 2019 ihned po vstupu na území České republiky nebo bezprostředně po zahájení války na Ukrajině. Dopady ruské agrese procházely dle krajského soudu od roku 2022 vývojem, a to i ve vztahu k ruským občanům. Proto krajský soud nepovažoval žalobcovu žádost o mezinárodní ochranu za účelovou v návaznosti na okamžik jejího podání.

[4] K věcnému hodnocení žádosti krajský soud uvedl, že žalovaný shromáždil dostatek podkladů k posouzení situace v zemi původu. Žalobce vycestoval ze země původu v roce 2019 za účelem studia v České republice a v té době pronásledování nečelil. K výkonu vojenské služby krajský soud uvedl, že její odmítání není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. To však platí pouze v situaci, že se jedná o běžné plnění branné povinnosti v armádě, které není spojeno s účastí na ozbrojeném konfliktu, v němž tato armáda páchá válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. V takovém případě lze za pronásledování ve smyslu zákona o azylu považovat i trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za takového ozbrojeného konfliktu. Dle krajského soudu však musí být s přiměřenou pravděpodobností prokázáno, že by výkon vojenské služby zahrnoval páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům Organizace spojených národů (dále jen „OSN“). Odepření výkonu vojenské služby současně musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na válečných zločinech.

[5] Dle krajského soudu žalovaný připustil, že v případě návratu do země původu žalobci vzhledem k jeho věku stále hrozí, že bude povolán k výkonu základní vojenské služby. Žalovaný nicméně považoval za pravděpodobné, že by v takovém případě žalobce vojenskou službu vykonal v místě posledního pobytu na Dálném východě. Tento závěr krajský soud potvrdil s odůvodněním, že žalobcův poslední pobyt na Dálném východě významně snižuje pravděpodobnost, že by žalobce byl jako branec přímo nasazen do bojů na Ukrajině. Krajský soud proto dospěl k závěru, že žalobci sice hrozí povinnost výkonu základní vojenské služby, na základě dostupných podkladů však nelze mít za pravděpodobné, že by při jejím výkonu musel počítat s přímým bojovým nasazením na Ukrajině, při kterém by se spolupodílel na páčání válečných zločinů.

[6] Krajský soud uvedl, že hlavním způsobem, jak se branci dostávají na frontu, je jejich přeměna na kontraktní vojáky, a to často pod tlakem, manipulací nebo pod příslibem výhod. Krajský soud s ohledem na žalobcův věk a zkušenosti nepředpokládal, že by žalobce podlehl psychologickému či ekonomickému nátlaku vedoucímu k podpisu smlouvy, tedy že by se stal profesionálním vojákem. Za dané situace neměl krajský soud za prokázané, že by žalobce v důsledku výkonu základní vojenské služby byl nutně či velmi pravděpodobně nasazen do bojů na Ukrajině, a tedy že by se podílel na páčání válečných

pokračování

či jiných zločinů. Žalovaný se proto dle krajského soudu správně blíže nezabýval ani otázkou, zda by žalobce splňoval podmínky pro výkon náhradní civilní služby.

[7] K trestu za odmítnutí vojenské služby krajský soud uvedl, že podle shromážděných podkladů ukládaly ruské orgány nejčastěji pokuty. Z podkladů vyplývá, že za odpírání vojenské služby hrozí i trest odnětí svobody až na dva roky, avšak ruské orgány jej ukládají pouze výjimečně. Žalobce by proto dle krajského soudu za odmítnutí vojenské služby pravděpodobně čelil spíše postihu majetkového charakteru, nikoli věznění.

[8] K žalobcovým obavám z uvěznění plynoucím z poskytování pomoci Ukrajině krajský soud uvedl, že v případě návratu do země původu žalobci uvěznění s přiměřenou pravděpodobností nehrozí. Z podkladů o zemi původu plyne, že oběti mučení a špatného zacházení v Ruské federaci jsou především protirežimně orientované osoby, protiváleční aktivisté, lidskoprávní aktivisté a příslušníci náboženských či sexuálních menšin. Pokud jde o navrátilce ze zahraničí, kontroly se zaměřují na osoby místně či celostátně známé, případně na jejich blízké příbuzné. Naproti tomu běžní ruští občané, kteří se vrací po pobytu v zahraničí a nejsou veřejně činnými aktivisty, nejsou systematicky vystavováni represím. Žalobce sice v řízení doložil, že se podílel na pomoci Ukrajině a ukrajinským občanům a armádě, krajský soud však neshledal, že by tato skutečnost sama o sobě znamenala, že se žalobce ocitne v hledáčku ruských orgánů. Nejednalo se o činnost veřejně známou, politickou či aktivistickou. Ani tato pomoc dle krajského soudu neřadí žalobce do skupiny osob, které jsou v Ruské federaci cíleně vystavovány represím.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[9] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Kasační stížnost je dle jeho názoru přijatelná, neboť krajský soud nesprávně vyhodnotil zprávy o zemi původu. To představuje zásadní pochybení mající dopad do stěžovatelova hmotněprávního postavení. Stěžovatel nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že by výkon základní vojenské služby pravděpodobně nezahrnoval spoluúčast na páchání válečných zločinů. Žalovaný ani krajský soud dostatečně nevyhodnotili rizika výkonu vojenské služby v ruské armádě. Žalovaný si neobstaral dostatek aktuálních a relevantních informací o zemi původu. Navíc i ze shromážděných podkladů plyne, že v souvislosti s boji přímo na ruském území začínají být branci využíváni i ve válce proti Ukrajině, a to v důsledku rozšíření frontové linie.

[10] Stěžovatel dále namítal, že i kdyby byl přidělen k výkonu základní vojenské služby k útvaru v místě bydliště, které je od probíhající války na Ukrajině vzdáleno, není vyloučeno, že by se spolupodílel na páchání válečných zločinů nepřímo. Ke zhodnocení rizika nepřímého zapojení měl žalovaný opatřit zprávy o zemi původu, ze kterých by plynulo, jaká je konkrétní náplň výkonu základní vojenské služby u branců. K tomu však žádné poznatky ze spisového materiálu neplynou.

[11] Krajský soud v napadeném rozsudku rovněž uvedl, že hlavním mechanismem, jak se branci dostávají na frontu, je jejich přeměna na kontraktní vojáky, často pod tlakem, manipulací nebo příslibem výhod. Krajský soud považoval stěžovatele s ohledem na jeho věk a zkušenosti za osobu, která by nepodlehla psychologickému nebo ekonomickému nátlaku vedoucímu k podpisu kontraktu s armádou. Tuto úvahu však stěžovatel považuje

za předčasnou, neboť shromážděné zprávy o zemi původu neobsahují konkrétní informace o podobách a intenzitě nátlaku vyvíjeného na brance. Nelze proto bez dalšího tvrdit a předpokládat, že by stěžovatel byl schopen tomu nátlaku čelit a jemu odolat.

[12] Stěžovatel dále namítl, že v jiných případech krajský soud a dále Městský soud v Praze shledaly obdobné zprávy o zemi původu nedostatečnými k posouzení rizika, zda by výkon základní vojenské služby v ruské armádě mohl vést ke spoluúčasti na páchání válečných a jiných zločinů. V tomto případě je však krajský soud za dostatečné považoval.

[13] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu. Dle jeho názoru krajský soud provedl individualizované hodnocení stěžovatelovy situace dle aktuálních informací o zemi původu. Žalovaný potvrdil, že samotná branná povinnost v zemi původu bez dalšího nezakládá hrozbu spoluúčasti na válečných zločinech, neboť branci nejsou do bojových operací nasazováni plošně, ale pouze zřídka a za specifických okolností. Krajský soud dle žalovaného správně zohlednil individuální aspekty stěžovatelova případu, jako jsou jeho věk blížící se horní hranici odvodu, bydliště na Dálném východě a nízká pravděpodobnost jeho transformace v kontraktního vojáka. Skutkový stav byl tedy zjištěn v rozsahu, který umožnil učinit závěr o nenaplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že je důvodná.

[15] V nyní souzené věci je mezi účastníky řízení veden spor o to, zda ze shromážděných podkladů o zemi původu vyplývá a zda je možno na jejich podkladě učinit závěr o tom, že by výkon základní vojenské služby stěžovatele mohl nutně nebo velmi pravděpodobně vést k podílení se na páchání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám OSN, a tedy by mohl být azylově relevantním důvodem.

[16] Dle § 12 písm. b) zákona o azylu se azyl cizinci udělí, *bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.*

[17] Dle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepracované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“), se za pronásledování pro účely mezinárodní ochrany považuje i *trestní stíhání nebo trest za odeprání výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2.*

[18] Dle čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice se za tyto zločiny či jednání považují zločiny proti míru, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů,

pokračování

vážné nepolitické zločiny (za které lze považovat zvláště kruté činy, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem) a dále také činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN.

[19] Vzhledem k tomu, že zákon o azylu transponuje do českého právního řádu ustanovení kvalifikační směrnice, je třeba zákon o azylu vykládat eurokonformně (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008-67, č. 1713/2008 Sb. NSS, nebo ze dne 18. 9. 2024, č. j. 6 Azs 88/2024 - 46). Při hodnocení pronásledování pro účely posouzení mezinárodní ochrany je tedy třeba vycházet nejen z § 12 zákona o azylu, ale i z čl. 9 odst. 2 písm. e) ve spojení s čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice.

[20] Otázkou výkonu vojenské služby a s tím souvisejícího možného zapojení do válečného konfliktu z hlediska udělení mezinárodní ochrany se ve své rozhodovací činnosti opakovaně zabýval Nejvyšší správní soud i Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“). Obecně platí, že samotný výkon branné povinnosti není azylově relevantním důvodem, a to ani tehdy, je-li spojen s hrozbou trestní sankce za nenastoupení vojenské služby (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, nebo usnesení ze dne 17. 6. 2015, č. j. 6 Azs 86/2015-31, a ze dne 1. 11. 2023, č. j. 1 Azs 180/2023 - 26).

[21] Uvedené ovšem platí pouze tehdy, je-li branná povinnost vykonávána v souladu s vnitrostátním a mezinárodním právem v armádě demokratického právního státu. Zapojení do útočného konfliktu azylovým důvodem být může (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, č. 4304/2022 Sb. NSS, ze dne 24. 1. 2024, č. j. 1 Azs 253/2023-31, nebo usnesení ze dne 12. 7. 2024, č. j. 8 Azs 68/2024-29). Důvodem pro udělení mezinárodní ochrany tedy může být za určitých podmínek také výkon vojenské služby, jestliže by mohl za konfliktu zahrnovat účast žadatele na válečných zločinech, zločinech proti lidskosti, jiných vážných nepolitických zločinech nebo činech, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN (viz již odkazovaný rozsudek č. j. 5 Azs 19/2020-45).

[22] Je obecně známou skutečností, že na Ukrajině probíhá nejpozději od 24. 2. 2022 mezinárodní ozbrojený konflikt, který se týká v podstatě celého území státu a je aktem mezinárodní agrese, při němž vojska Ruské federace páchají proti Ukrajině a jejímu civilnímu obyvatelstvu zločiny proti míru a lidskosti (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, č. 4364/2022 Sb. NSS, bod 33). Uvedené plyne též z Informace OAMP ze dne 8. 7. 2024 *Bezpečnostní a politická situace v Ruské federaci*, dle které se ruské jednotky dopustily a dopouštějí řady činů, které jsou považovány a vyšetřovány jako válečné zločiny (znásilňování, mučení, mimosoudní popravy, hladovění ad.); během vojenských operací ruské jednotky uplatňují taktiku „spálené země“ a ostřelují cíle (vojenské i civilní) po celém území Ukrajiny. Dochází tedy ke zločinům a jednání ve smyslu čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice, a trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za tohoto konfliktu proto může být azylově relevantním pronásledováním ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice.

[23] Z tohoto důvodu bylo třeba se zabývat i vlastním charakterem výkonu základní vojenské služby. Výklad čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice v návaznosti na podobu vojenské služby Soudní dvůr provedl již v rozsudku ze dne 11. 11. 2014 ve věci C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd* (dále též „*Shepherd*“). V něm dospěl k závěru, že toto ustanovení

kvalifikační směrnice „se neomezuje jen na situaci, kdy by žadatel o mezinárodní ochranu byl osobně veden ke spáchání válečných či jiných zločinů (...) unijní zákonodárce chtěl, aby byl objektivně zohledněn obecný kontext, ve kterém je tato služba vykonávána. Situace, kdy by se žadatel pouze nepřímou účastnil takových zločinů, protože by zejména nepatřil k bojovým jednotkám, ale byl by například přidělen k jednotce logistiky nebo podpory, nejsou proto v zásadě vyloučeny.“ (body 36 a 37). Soudní dvůr dále dovodil, že odepření výkonu vojenské služby musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech.

[24] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že z hlediska zkoumání odůvodněnosti strachu z pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu (tedy hodnocení podmínek pro udělení azylu) se aplikuje tzv. test přiměřené pravděpodobnosti; z hlediska zkoumání důvodnosti obav, že cizinec utrpí vážnou újmu (tedy hodnocení podmínek pro udělení doplňkové ochrany), pak tzv. test reálného nebezpečí (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017-33). Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku v případě návratu do země původu je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82).

[25] Na základě výše uvedených obecných východisek Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení stěžovatelova případu a dospěl k závěru, že napadený rozsudek krajského soudu a rozhodnutí žalovaného nemohou obstát.

[26] Žalovaný v předchozím řízení nečinil sporným, že stěžovateli byl doručen povolávací rozkaz. Byl tedy povinen v řízení shromáždit relevantní podklady a informace o podmínkách povolávání branců k výkonu základní vojenské služby v Ruské federaci a praxi jejich vysílání do válečných operací na Ukrajině (shodně k tomu v obdobných věcech plnění vojenské služby v Ruské federaci a obavy žadatelů z vyslání do bojů na Ukrajinu již výše odkazovaný rozsudek č. j. 1 Azs 253/2023-31, kterým byla zamítnuta kasační stížnost žalovaného, nebo usnesení ze dne 12. 7. 2024, č. j. 8 Azs 68/2024 - 29, jímž byla kasační stížnost žalovaného odmítnuta pro nepřijatelnost). Je to správní orgán, kdo je povinen zajistit k tvrzením, o něž žadatel opírá svou žádost o mezinárodní ochranu, dostupné důkazy a kdo nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (již rozsudky ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 5, a ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63).

[27] Krajský soud a žalovaný ze shromážděných podkladů dovodili, že vyslání stěžovatele přímo na frontu není dostatečně pravděpodobné s odůvodněním, že stěžovatel bude k výkonu základní vojenské služby nejspíše zařazen u posádek v místě bydliště na Dálném východě, tedy daleko od bojů na Ukrajině. Tuto úvahu by bylo možno pokládat za dostatečnou, bylo-li by prokázáno, že jediným způsobem spoluúčasti na páchání válečných či jiných zločinů je přímé a fyzické působení na frontové linii. V současnosti je však třeba při účasti na bojových akcích reflektovat jak vývoj moderních způsobů vedení boje, tak možné nepřímé zapojení do bojových operací, jak vyplývá z výše citovaného rozsudku Soudního dvora ve věci *Shepherd*.

[28] K současnému modernímu způsobu vedení boje Nejvyšší správní soud uvádí, že je všeobecně známou skutečností, že Ukrajina čelí rozsáhlým leteckým, raketovým a dronovým útokům, jejichž cílem jsou civilní objekty (bytové domy, školy, nemocnice, elektrárny), přičemž tyto prostředky dálkového boje je třeba připravovat, obsluhovat, řídit

pokračování

nebo programovat. Voják se proto může účastnit válečného konfliktu (a tím i páčání válečných a jiných zločinů), i když je fyzicky vzdálen od frontové linie. Těmito aspekty možné přímé vojenské účasti se však krajský soud ani žalovaný ve vydaných rozhodnutích nezabývali. Rovněž opomněli, že účast na vojenském konfliktu může dle rozsudku Soudního dvora ve věci *Shepherd* spočívat i v nepřímém zapojení, například v podobě logistického nebo jiného podpůrného působení, které může zahrnovat širokou škálu činností. Bylo přitom povinností žalovaného, aby i tyto skutečnosti důkladně prověřil a dostatečně posoudil. Aby tak žalovaný mohl učinit, byl povinen obstarat takové zprávy, z nichž budou vyplývat informace, jak konkrétně probíhá v Ruské federaci (za současné existence ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, jehož je Ruská federace původcem) výkon základní vojenské služby branců, k jakým jednotkám jsou branci zařazováni a jaké konkrétní činnosti vykonávají. To však neučinil, a proto ani nemohl odpovídajícím způsobem posoudit, jak pravděpodobně by výkon základní vojenské služby mohl pro stěžovatele znamenat přímou či nepřímou spoluúčast na válečných a jiných zločinech. Bez uvedeného nemohl odpovídající závěry učinit ani krajský soud.

[29] Pokud jde o posouzení pravděpodobnosti (přímého či nepřímého) bojového nasazení stěžovatele, nelze v daném případě odhlížet ani od skutečností, které již nyní ze shromážděných podkladů vyplývají. Z informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 *Základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině* a z informace finské imigrační služby ze dne 22. 8. 2024 – *Situace branců a mobilizace* vyplývá, že dle platné legislativy nemohou být branci vysláni mimo území Ruské federace, přičemž dle poznatků jsou vysíláni primárně na mezinárodně uznané území Ruské federace. Mezinárodně neuznaná anexe čtyř ukrajinských regionů nicméně umožňuje po právní stránce i vyslání branců do těchto oblastí, neboť se z pohledu ruské legislativy jedná o ruské území. Dle informací finské imigrační služby se branci do těchto míst nevysílají ve velkém počtu, případy však existují. (Ne)vysílání branců do ukrajinských oblastí je na úvaze ruských orgánů a po právní stránce tomu nic nebrání. Vysílání branců na Ukrajinu je ruskou společností vnímáno jako nepopulární, branci jsou vysíláni do příhraničních oblastí a na okupovaný Krym. Zde se mohou účastnit bojů, byť nejsou vysíláni do první bojové linie. Někteří branci v těchto oblastech zemřeli při bombardování. Z podkladů dále vyplývá, že branci jsou umisťováni na základny dle místa bydliště. Dle finské imigrační služby však bylo několik desítek branců z Moskvy, Petrohradu a Sibíře převeleno i na nelegálně okupovaný Krym.

[30] Z obsahu shromážděných podkladů tedy již nyní plynou poznatky, že i branci se za určitých okolností mohou přímo účastnit bojových operací. Zároveň z podkladů vyplývá, že v příhraničních oblastech se branci podílejí na střežení hranic, budování obranných linií, pomoci v logistice či hlídání objektů. Shromážděné materiály (být poskytují pouze kusé informace) tedy nevylučují ani možné nepřímé zapojení branců do ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. V tuto chvíli tedy shromážděné materiály neposkytují dostatek informací k posouzení, zda by stěžovatel jako branec mohl být s dostatečnou pravděpodobností zapojen do vojenského konfliktu na Ukrajině, ať už přímo nebo nepřímo.

[31] Z výše odkazovaných zpráv o zemi původu taktéž vyplývá, že do první linie jsou ve válce na Ukrajině převážně nasazováni vojáci, kteří podepsali smlouvu s armádou, a stali se tak (minimálně formálně) profesionálními či nájemními vojáky. Dle informací finské

imigrační služby však často tuto smlouvu podepisují i branci. Některé zdroje uvádějí, že se tak děje ve 20 až 30 % případů, jiné uvádějí dokonce až 50 % případů. Ze zpráv rovněž vyplývá, že branci jsou vystavováni nátlaku, aby smlouvu podepsali. Využívány jsou k tomu nezkušenost, finanční pobídky a vysoké finanční odměny. Selžou-li finanční pobídky, jsou branci zastrášováni, čelí intenzivnímu psychickému nátlaku a fyzickému násilí, je jim vyhrožováno trestním stíháním a vězením, odpirán jim odpočinek, dokud smlouvu nepodepíší. Zdroje finské imigrační služby neuvádějí četnost, ale potvrzují, že k uvedenému jednání dochází (branci často incidenty nehlásí, aby své postavení ještě nezhoršili). Zpráva popisuje případ, kdy byl branec zavřen do díry v zemi, kde ho drželi bez jídla, dokud s podpisem smlouvy nesouhlasil. S přihlédnutím k těmto okolnostem, které nebyly ve stěžovatelově případě hodnoceny, se proto nelze ztotožnit se zjednodušujícím závěrem krajského soudu, dle kterého se nelze domnívat, že by stěžovatel vzhledem ke svému věku a zkušenostem vyvíjenému nátlaku podlehl.

[32] Žalovaný a krajský soud také shodně vycházejí z toho, že stěžovateli by za vyhýbání se základní vojenské službě nejpravděpodobněji hrozil finanční postih v podobě uložené pokuty. V této souvislosti odkázali na zprávy o zemi původu, dle kterých je sice možné uložit i trest odnětí svobody až na dvě léta, pokuta však bývá nejčastějším trestem. I zde má Nejvyšší správní za to, že krajský soud a žalovaný neposoudili stěžovatelův případ dostatečně individuálně. Je pravda, že za samotné odepření výkonu vojenské služby hrozí dle shromážděných podkladů převážně peněžitý trest, v daném případě však nelze případné vyhýbání se vojenské službě posuzovat izolovaně, tedy aniž by současně bylo zohledněno aktivní poskytování pomoci Ukrajině. Stěžovatel v předchozím řízení uvedl, že na Ukrajinu převážel nejenom humanitární, ale i vojenskou pomoc (vesty a drony). Doložil potvrzení, že ukrajinské armádě aktivně pomáhal. Stěžovatel se rovněž domnívá, že by domovské orgány mohly mít o této pomoci informace, neboť jim je měl poskytnout kamarád, který byl domovskými orgány vyslýchán.

[33] Ve spojitosti s výše uvedeným z informace OAMP ze dne 8. 7. 2024 *Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí* vyplývá, že při návratu čelí potížím převážně místně nebo celostátně známí aktivisté, novináři a blogeri. Informace však zároveň uvádí, že ruské orgány kriminalizují i protiválečné projevy, a to zejména na sociálních sítích. U méně známých osob, které se vrátily zpět do země, jsou dle zprávy známy dva případy trestního stíhání (v jednom případě za příspěvky na sociálních sítích, ve druhém případě kvůli finančnímu daru na pomoc Ukrajině).

[34] Ze shromážděných podkladů si nelze učinit dostatečné poznatky o tom, jak ruské orgány po návratu do země postupují vůči osobám, které pomáhaly nejen ukrajinským civilistům, ale i ukrajinské armádě. Krajský soud a žalovaný vyhýbání se vojenské službě a postih za pomoc Ukrajině hodnotili samostatně (odděleně), přičemž dospěli k závěru, že za vyhýbání se vojenské službě hrozí stěžovateli pokuta a s přiměřenou pravděpodobností stěžovateli nehrozí uvěznění ani za jeho poskytování pomoci Ukrajině. Případ stěžovatele, jehož pomoc spočívala nejen v dodávání humanitární pomoci na Ukrajinu a pomoci ukrajinským uprchlíkům, ale také v aktivní podpoře činnosti ukrajinské armády (převoz vest a dronů), nebyla ze strany žalovaného a následně i krajského soudu hodnocena na základě dostatečných podkladů.

pokračování

[35] Jak plyne z výše citované judikatury Soudního dvora, vojenská služba za trvání konfliktu může být azylově relevantním důvodem, je-li odepření této služby jediným prostředkem umožňujícím vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech. Krajský soud a žalovaný se možným výkonem náhradní civilní služby nezabývali s odůvodněním, že stěžovatelova účast na bojových operacích nebyla a není dostatečně pravděpodobná, a proto nebylo třeba se touto otázkou zabývat. Vzhledem k tomu, že tento závěr z důvodů uvedených výše neobstojí, bude nutno, aby se žalovaný v dalším řízení zabýval i touto otázkou, která nepochybně přispěje k celkovému obrazu o základní vojenské službě a jejím výkonu v Ruské federaci. Z Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 *Náhradní civilní služba* přitom v této souvislosti vyplývá, že ruská legislativa sice umožňuje výkon náhradní civilní služby, schválení žádosti však zcela závisí na úvaze ruských orgánů, které nejsou nestranné a transparentní. Převažuje vliv armády, jejíž snahou je získávat nové vojáky a brance, nikoli objektivně posoudit výhrady jednotlivce proti vojenské službě. I tuto otázku bude nutno řešit individuálně, v kontextu konkrétního stěžovatelova případu.

[36] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že úvahy žalovaného a krajského soudu, zda by stěžovatel při plnění základní vojenské služby nemohl být s dostatečnou pravděpodobností nucen spoluúčastnit páchání válečných a jiných zločinů, nelze považovat za dostatečné. Žalovaný i krajský soud se zaměřili výlučně na možné zapojení stěžovatele do konfliktu přímo na frontové linii. Opomněli však zohlednit, že přímá účast na konfliktu v prostředí moderního způsobu boje nezbytně nevyžaduje fyzickou přítomnost jednotlivce na frontové linii. Krajský soud a žalovaný se vůbec nezabývali možnou nepřímou účastí stěžovatele na konfliktu či možností náhradní civilní služby. Dostatečně nezohlednili, že stěžovatel dle shromážděných důkazů pouze nevyjadřoval nesouhlas s ruským postupem na Ukrajině, nýbrž podle svých tvrzení aktivně napadené zemi pomáhal. Ke komplexnímu zhodnocení všech uvedených skutečností pak žalovaný neshromáždil takové podklady o zemi původu, které by obsahovaly odpovídající informace a odpovědi na výše uvedené otázky týkající se individuálních okolností stěžovatelova případu; a rovněž krajský soud pochybil tím, že rozhodnutí žalovaného vydané na základě těchto podkladů nezrušil, ale naopak závěry žalovaného potvrdil.

IV. Závěr a náklady řízení

[37] Nejvyšší správní soud proto podle § 110 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), napadený rozsudek krajského soudu zrušil. Věc však nevrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. současně přistoupil ke zrušení rozhodnutí žalovaného. Věc tedy nevrátil k dalšímu řízení krajskému soudu, ale žalovanému, neboť krajský soud by s ohledem na výše uvedené závěry neměl jinou možnost než tak sám učinit. V dalším řízení bude žalovaný podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. Znovu tedy po shromáždění relevantních informací vztahujících se k výše řešeným sporným otázkám a v návaznosti na závěry obsažené v tomto rozsudku ve spojení s odkazovanou judikaturou Nejvyššího správního soudu a Soudního dvora komplexně posoudí žalobcovu (stěžovatelovu) žádost o udělení mezinárodní ochrany.

[38] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, nejen o nákladech řízení o kasační stížnosti, ale také o nákladech řízení před krajským soudem. Podle § 60 odst. 1

s. ř. s., aplikovaného na základě § 120 s. ř. s., má úspěšný žalobce (stěžovatel) právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[39] Žalobce (stěžovatel) byl v řízení před krajským soudem a v řízení před Nejvyšším správním soudem zastoupen advokátem. Pro určení výše nákladů na zastoupení se užije vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, s účinností od 1. 1. 2025 (advokátní tarif). V řízení před krajským soudem učinil zástupce dva úkony právní služby, a to převzetí a přípravu zastoupení a sepis žaloby [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu]. V řízení před Nejvyšším správním soudem učinil zástupce jeden úkon právní služby, a to sepis kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Celkem tedy zástupce učinil tři úkony právní služby s nárokem na odměnu ve výši 4 620 Kč za jeden úkon [§ 7 bod 5 a § 9 odst. 5 advokátního tarifu]. Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu je třeba k odměně za každý úkon připočítat 450 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů. Protože je zástupce dle § 57 odst. 2 věty za středníkem s. ř. s. společníkem právnické osoby zřízené podle zvláštním právních předpisů upravujících výkon advokacie a plátcem daně z přidané hodnoty je tato právnická osoba, zvyšuje se přiznaná náhrada nákladů řízení o částku odpovídající této dani. Celková náhrada nákladů řízení, čítající odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů (včetně DPH) tak činí částku ve výši 18 405 Kč. K jejímu uhrazení byla žalovanému stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. ledna 2026

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu